

OPONENTSKÝ POSUDEK NA DIZERTAČNÍ PRÁCI

Název práce: Vystěhovalectví z českých zemí do Brazílie v 19. století. Praha, FF UK, 136 stran.

Autor: Petr Polakovič

Autor posudku: Radek Buben

Dizertační práce Petra Polakoviče je textem, který by neměl být ve standardních podmínkách vůbec odevzdán k obhajobě jako dizertační práce. Již v samotném úvodu posudku je toto třeba sdělit. Text nemá náležitou délku, když se svými 136 stranami včetně příloh blíží rozsahu drobně nadprůměrné práce diplomové. Práce je psána jazykem, který by patrně slušel popularizační publikaci, ovšem zcela neodpovídá textu z humanitních věd v celkem pokročilé fázi 21. století. Strukturace práce je zcela nahodilá, kapitoly mají extrémně odlišné délky. Autor u řady faktických údajů neuvádí zdroje a ty zdroje, na něž pak se odkazuje, nejsou často uvedeny v seznamu literatury. Zde se již dostáváme do dimenze velmi závažného problému, a to nikoli na příslovečný „tenký led“, nýbrž přímo pod něj...

Z vědeckého hlediska práci chybí jakákoli výzkumná otázka, představení metod, zdůvodnění selekce případů, časového vymezení (proč „čistě“ století 1800-1900?), studie nekomunikuje s nejnovější literaturou na téma migrací do Latinské Ameriky a Brazílie, ani se nevěnuje otázkám, jež se dnes v takových výzkumech řeší (otázce identit, rasových a genderových stereotypů atd.). Leccos vysvětlí i autorova slova ze závěru:

„Je nutné také připustit, že přes veškeré úsilí, v mnohých ohledech práce nebylo dosaženo badatelských výsledků, které byly v původním předsevzetí. Například se nepodařilo pokročit ve věci přesného určení původu Jana Nepomuka Kubíčka. Ani u rodin obchodníků se nepodařilo zcela uspokojivě jejich životní dráhu rekonstruovat. Ambiciózní cíl vypočítat s pomocí jmenné databáze aktuální počet krajanů (potomků vystěhovalců) se nepodařilo splnit.“ (s. 124).

Tyto cíle, jež nejsou nijak stanoveny v úvodu (tam nám vědecké cíle práce prakticky chybí), by samy o sobě neměly být celkovým cílem dizertační práce, spíše jejím cílem částečným.

Celkový charakter práce snad přiblíží tento delší výťah se stran 23-24: *„Životní trajektorie bratrů Hubertových jsem dokládal postupně, následovně a těmito způsoby a prostředky: Nález ve Státním oblastním archivu v Litoměřicích v roce 2014 byla samozřejmě věc prvotní a zásadní, ale naskytla se otázka, kde přesně stopy rodin Hubertových hledat? Bylo uvedeno místo Bahia, ale to je velký stát. V roce 2015, když jsem měl možnost semestrálního pobytu na USP, vydal jsem se tedy do Bahie, nejdříve jejího hlavního města Salvadoru. Dalo se předpokládat, že jedině tam ve velkém městě by Anton Hubert měl prosperující obchod se sklem, kde mu bratr Jacob pomáhá. V souvislosti se sklem jsem žádnou firmu ani jméno Hubert nikde zmíněné nenašel. Pátral jsem v Biblioteca Nacional de España a v Arquivo Público do Estado da Bahia. V tomto státním archivu jsem nakonec našel zmínku, že Dona Rosalia Hubert Fuchs vlastní půdu ve městě Una. Bylo to překvapivé zjištění, jelikož Una se nachází vzdušnou čarou 370 km jižně od hlavního města státu Bahie Salvadoru. Očekával jsem, že stopy rodiny odhalím poblíž*

samotného Salvadoru, jelikož vzdálenosti v Brazílii jsou obrovské a srovnávat je se vzdálenostmi v Česku ani nelze. Je značně pravděpodobné, že v době, kdy se Hubertovi v Uně16 ve státě Bahia usazovali, fungovala při pobřeží lodní dopravní spojení mezi přístavními městy Salvador, Ilheus, Una, Porto Seguro a Caravelas. Poblíž Uny, v městě, které se nazývá Itabuna, jsem se setkal na zdejší Universidade Estadual de Santa Cruz s prof. Marcelem Henrique Diasem, který mně poskytl v roce 2015 skicu svojí studie, kterou v následném roce 2016 jako spoluautor publikoval, a to o prvních kolonistech a majitelích půdy v Uně v letech 1857–1860 a kde jsou jména rodiny Hubert v přiložené tabulce jasně uvedena.“

Celou práci se vine jako červená nit problém její zvláštní struktury. Třeba v kapitole o Kubitschekovi se dovídáme s jakými archivy a prameny autor pracoval (aniž by se na ně odkazoval!) a komu děkuje za pomoc. To jsou věci, jež se dávají do úvodu.

Některé kapitoly mají zjevně nelogickou strukturu a obsahují zarážející teze. Například celkem zbytečný oddíl – s ohledem na své provedení, nikoli na funkčnost v textu – je kapitola Stručný přehled historického vývoje Brazílie (1800-1900). Pominu-li fakt, že samotné vymezení brazilských dějin po jednotlivých celých staletích není originální a vědecká periodizace, natož periodizace běžná, už sám název je scestný. Kolega Polakovič totiž začne přehledovým a neanalytickým vývojem země počátkem 19. století, kdy nám bez jakýchkoli odkazů na literaturu (!) popisuje vybrané politické milníky země, aby o stránku dále přešel na podobně „strukturovaný“ popis dějin země od roku 1500.

Autor nám pak při popisu politického fungování monarchistického systému v Brazílii přináší následující tezi: *„Je třeba zmínit, že ani fungující politický systém ústavní monarchie neumožňoval jednoduché a rychlé prosazování všech změn, pokud panovník chtěl nebo musel postupovat v souladu se zákony parlamentní demokracie“* (s. 11). Brazílie byla určitě konstituční a parlamentní monarchií, ovšem nikoli parlamentní demokracií. Dle odhadů mělo ještě na konci císařství aktivní volební právo 1,5 % Brazilců. Pro takové systémy nepoužíváme koncept demokracie.

Nechápu taktéž větu o volebním systému Brazílie té doby. *„Volební proces býval značně komplikovaný (lze přirovnat k systému voleb jako v USA)“*, píše na straně 11 kolega Polakovič. Nevím, jaký „systém voleb jako v USA“ má na mysli, ale v USA tehdy (jako dnes) volili prezidenta, Brazilci monarchu nevolili. A volební systém do amerického kongresu je úplně jiný, než několika úrovně a nepřímá volba poslanců a senátorů v Brazílii (původně 4 úrovně, pak 2, nakonec v roce 1881 volba přímá).

Seznam literatury je v Polakovičově podání žánr sám o sobě a neměl by obstat ani u seminární práce. Prameny a literatura jsou odděleny pouze odsazením. Některé knihy mají uvedeno ISBN, jiné nemají. Některé názvy jsou v kurzívě, jiné nikoli. V některých titulech je část titulu podtržena (to bude, patrně, omyl). U většiny titulů je uveden počet stran, u některých však tentýž zbytečný údaj chybí.

Vrcholem tohoto „stylu“, který jde proti pravidlu, že všechny použité prameny jsou uvedeny v seznamu literatury, je fakt, že část titulů citovaných v textu chybí v seznamu literatury. Z odkazů namátkově uvádím: MARCELINO, Henrique. 2019. S. 1n.; STRNADEL, Josef. 1991. S. 133–148.; CHAVES SILVA, Marina Helena. S. 50–51.; ZIPPERER, Josef. S. 12.; UMANN, Josef. S.

23.; DE CUNHA, Jorge Luiz. 1998. S. 133.; VON LINEAU, Jacob Friedrich. S. 109–123.; FRAGA DO CARMO, Alane. S. 30.; FERREIRA, Sergio Luiz. 2005. S. 33 atd., atd.

Pomím fakt, že v případě odkazů na literaturu se mísí několik způsobů (někdy jenom příjmení autora, rok a strana; v některých případech je však uveden celý titul atd.).

Práce tak celkově může být po výrazných editorských zásazích, doplnění o odkazy na literaturu a prameny, jejich uvedení v seznamu atd., publikována jako popularizační text pro zájemce o české a německé vystěhovalce do Brazílie, ovšem nemůže být obhájena jako výsledek vědecké práce na FF UK. K obhajobě nedoporučuji.

Radek Buben